

Recommendations to reduce the incidence and severity of complications during exercise

- Huolehdittava lääkärin tarkastuksesta ja seurannasta.
  - Vanhemmille testattaville
  - Riskiryhmiin kuuluville testattaville
  - Kuntotesti sinällään ennustaa hyvin liikunnan aiheuttamia ongelmia
- Lääkärin valvonta
  - Tarvittavat välineet (mm. defibrillaattori) ja lääkkeet
- Toimintasuunnitelma hätätilanteita varten
  - Sydänkohtaukset => taito puhallus-painallus-elvyttää
  - Ortopediset vammat => valmius 3 K:n hoitoon
- Osanottajien valistaminen
  - Sopivat sykealueet harjoitteluun
  - Omien tuntemuksien kunnioittaminen
- Rohkaiseminen vähäiseen tai kohtalaiseen harjoitustehoon varsinkin alussa
- Joidenkin liikkujien jatkuva EKG-seuranta
- Lämmittelyn, jäähdyttelyn ja venyttelyn tärkeyden korostaminen
- Kilpailun minimoiminen mm. sääntömuutoksilla
- Valvonta myös palautumisen aikana
- Sään huomioon ottaminen (mm. vaatetus)
  - Kylmä => pukeutuminen
  - Kuuma => Erityinen rasitus sydämelle

Contraindications to exercise testing

- Voidaan jakaa ehdottomiin ja harkinnanvaraisiin vasta-aiheisiin
  - Ehdottomia – ei testata ennen kuin tila poistuu
    - Erilaiset sydänperäiset ongelmat
      - EKG-muutokset, vakavat rytmihäiriöt
      - Sydänlihastulehdus
    - Keuhkoveritulppa
    - Aneurysmat
    - Akuutit infektiot
  - Suhteellisia- huolellinen riski/hyöty -analyysi
    - Tietyt sydämeen liittyvät poikkeavuudet (esim. ahtaumat, läppäviat)
    - Verenpaine
    - Takykardiat ja bradyarytmiat
    - Tuki- ja liikuntaelimestön ongelmat, jotka voivat pahentua liikunnan aikana
    - Metabolinen oireyhtymä
    - Krooniset tartuntataudit (mononukleosis, hepatiitti, AIDS)

ECG in exercise testing

- Koehenkilön valmistelu: 1) ihokarvojen poisto, 2) desinfiointi alkoholipitoisella puhdistusaineella, 3) ihon päällikerroksen poistaminen hienolla hiekkapaperilla, 4) elektrodien kiinnittäminen oikeille paikoille anatomisten maamerkkien perusteella (potilas mieluiten makuulla).

Exercise prescription for obese individuals (Skinner, s. 246; ACSM s. 211)

- Viisi kertaa viikossa – päivittäin
- Kesto noin 40-60 minuuttia kerrallaan tai jaettuna kahdelle kerralle (20-30 min)
- Intensiteetti 40/50-70 % VO_2 max
- Varsinkin alussa syytä korostaa kestoa intensiteetin sijaan => optimaalinen energiankulutus

- Low impact –liikunta
- Voimaharjoittelu suotavaa aerobisen harjoittelun lisänä
- Otettava huomioon lisääntynyt ortopedisen vaurion riski, mahdolliset hengitys- ja verenkiertoelimistön häiriöt, hyperthermia => varotoimenpiteet
- Joissain tapauksissa laitteiden mukauttaminen voi olla tarpeen (esim. leveämmät penkit)

General procedures for submaximal cycle ergometer testing (s. 72)

- Oikea asento
- Alkuun 2-3 minuutin lämmittely
  - Totuttautuminen ergometriin ja elimistön valmistaminen testiin.
- Oikean testiprotokollan ja kuormien valinta
- Sykkeen seuranta mieluiten jatkuvasti mutta ainakin kahdesti kunkin kuorman aikana
  - Steady-state saavutettava ennen kuorman nostoa
- Koetun uupumuksen monitorointi aina ennen kuorman loppua (RPE)
- Verenpaine tulisi mitata aina kuorman loppupuolella; jos hypertensiivinen reaktio => mittauksen toisto
- Testattavan ulkonäköä ja mahdollisia fysiologisia reaktioita on seurattava koko ajan.
- Testi loppuu
  - Kun saavutetaan 85% taso maksimisykkeestä
  - Testattava ei enää jaksa polkea testin edellyttämällä tavalla
  - Testattava haluaa lopettaa
  - Havaitaan sellaisia fysiologisia tai muita muutoksia, jotka antavat aiheen lopettaa testi
  - Hätätilanteessa
- Palautuminen ja jäähdyttely
  - Normaalisti edennyt testi => polkien
  - Poikkeustapauksen (esim. huonovointisuus) takia päättynyt testi => passiivinen palautuminen
- Mittauksia jatkettava ainakin neljän minuutin palautumisen ajan, jos erityisiä syitä niin pidempäänkin

Heart rate methods in exercise prescription (s. 147)

- Sykettä käytetään yleisesti liikunnan intensiteetin määrittelyyn, koska sykkeen ja hapenkulutuksen välillä vallitsee suhteellisen lineaarinen riippuvuus.
- Maksimisyke olisi hyvä määrittää testillä, koska maksimisykkeen yksilöllinen vaihtelu on huomattavaa.
- Tapoja asettaa harjoittelun syketavoitteet
  - Määritellään soveliaat sykealueet kuntotestissä mitattujen hapenkulutuksen, RPE:n ja sykkeen perusteella (= suora metodi). Perusteltua huonokuntoisille yksilöille, hengitys- ja verenkiertoelimistön sairauksista kärsiville ja tiettyjen lääkkeiden (esim. beetasalpaajat) käyttäjille.
  - Prosenttiosuus maksimisykkeestä . Yleisin tavoitetaso 70-85% HR_{max}.
  - Prosenttiosuus sykereservistä (maksisyke-leposyke). Yleisin tavoitetaso 60-80% HRR.

Interpretation of physiological responses to graded exercise testing (s. 116)

- Ennen tulosten tulkintaa on vielä hyvä palauttaa mieleen a) testin tarkoitus (diagnoosin/prognostinen), b) testattavan ominaisuudet, jotka saattavat vaikuttaa testituloksiin (erilaiset sairaudet, lääkitys, ruumiinrakenne, kuntotaso)
- Seuraavat osa-alueet ovat kiinnostuksen kohteena porrasmallisessa kuntotestissä.
  - Hemodynamiikka
    - Syke ja verenpaine

- Maksimisykkeen yksilöllinen vaihtelu
- Sykemuutoksien (sykkeen nousu kuormituksen mukana ja lasku palautumisvaiheessa) hitaus kertoo yleensä ongelmista; ne ovat myös merkki lisääntyneestä sydänperäisen äkkikuoleman riskistä
- Normaalitylanteessa systolisen verenpaineen tulisi nousta kuormituksen mukana diastolisen paineen säilyessä ennallaan tai jopa laskeutua (= pulssipaineen suureneneminen). Muunlaiset vasteet viittaavat yleisesti verenkiertoelimistön ongelmiin. Testin jälkeen verenpaine laskee nopeasti ja on yleensä tunteja normaalitasoa alapuolella.
- EKG
  - Fyysinen rasitus muuttaa EKG:n muotoa.
- Kliiniset löydökset tai oireet
  - Jos kyseessä on diagnostinen testi, on tavoitteena usein saada esille esim. sydämen rytmihäiriöitä. On kuitenkin syytä huomata, että rytmihäiriöitä esiintyy rasituksessa täysin terveilläkin henkilöillä. Erityisesti enneaikainen eteis-supistus on tavallinen, mutta myöskään enneaikainen kammiosupistus ei ole välttämättä patologinen löydös. Synä näihin muutoksiin ovat kiihtynyt sympaattinen ohjaus sekä muutokset ekstra- ja intrasellulaarisissa elektrolyytti-, pH- ja happitasoissa.
- Kaasujen vaihto ja hengitys
  - Mitattu maksimaalinen hapenotto on paras aerobisen kunnan mittari, jolle on olemassa luotettavat viitearvot. Siksi testattavia tulisikin kannustaa "antamaan kaikkensa" testeissä.
  - Maksimin saavuttaminen: a) syke ei enää nouse, b) hapen kulutus ei nouse tai se alkaa laskea, c) hengitysosamäärä > 1,1, d) laktaattitaso > 8mmol/l tai e) RPE > 17.

Practical recommendations to enhance exercise adherence (s. 245)

- Kunkin henkilön oma käyttäytyminen ja asenteet ovat ratkaisevassa roolissa sen suhteen, noudattaako henkilö hänelle suositeltua liikuntaohjelmaa. Tähän liittyen on esitetty seuraavia tapoja, joiden on useimmiten todettu lisäävän annettujen ohjeiden noudattamista.
  - Lääkärin lausunto liikunnan hyödyllisyydestä on usein tärkeä ohjelman noudattamisen kannalta.
  - Liikunta kannattaa suunnitella määrältään ja teholtaan kohtuulliseksi siten, ettei se aiheuta merkittäviä komplikaatioita, esim. lihaskipua tai voimakasta väsymystä. Soveliaina rajarvoina voidaan pitää 85% VO₂max, 5 krt /viikko ja 45 min/kerta. Liikunnana lisääminen tältä tasolta ei juurikaan vaikuta kunnan kehittymiseen, mutta lisää kyllä huomattavasti loukkaantumisen riskiä. Myös hyvien varusteiden ja oikean liikuntaympäristön valinnan tärkeyttä tulee korostaa.
  - Kannattaa suositella liikuntaa toisten kanssa => sosiaalinen tuki ja paine
  - Liikuntaohjelma tulee suunnitella sellaiseksi, että se on vaihteleva ja nautittavaa. Esimerkiksi erilaiset pelit ovat soveliaita tähän.
  - Säännöllisellä testauksella voidaan antaa tukea osoittamalla, että liikunnasta on hyötyä. Edistyminen kannattaa kirjata taulukoihin.
  - Liikunnan säännöllisyyttä myös aikataulutasolla tulisi korostaa. Luo mahdollisuuksien mukaan palkintojärjestelmiä.
  - Henkilöstön rooli on kaikkein tärkein yksittäinen tekijä: sen tulisi olla asiantuntevaa, kannustavaa, empaattista, innostunutta ja innovatiivista.

Resistance training guidelines for healthy adults (s. 160)

- Ensisijaisena tavoitteena tulisi olla kehon voiman kehittäminen kokonaisvaltaisesti ja ajankäyttöisesti tehokkaasti. Yli tunnin mittaiset ohjelmat johtavat helposti keskeyttämiin.
- Ohjelmassa tulisi olla minimissään 8-10 liikettä, jotka kehittävät kaikkia kehon päälihasryhmiä (kä-

- sivarret, hartiat, rinta, vatsa, selkä, lonkka, jalka)
- Jokaista liikettä tulisi tehdä ainakin yksi 8-12 toiston sarja väsymykseen saakka. Erityisesti lihaskesävyyden kehittämiseksi kiinnostuneet, vanhemmat (yli 50-60 –vuotiaat) ja heikommat henkilöt voivat tehdä myös 10-15 toistoa pienemmällä vastuksella.
  - Harjoittelua 2-3 kertaa viikossa. Harjoittelun lisääminen ei aloittelijoilla juuri vaikuta kehitykseen.
  - Suoritukseen tuli keskittyä ja annettuja ohjeita tulisi noudattaa mahdollisimman huolellisesti.
  - Kukin liike tulisi suorittaa täydellä liikelaajuudella.
  - Suorita sekä konsentrisen että eksentrisen vaihe kontrolloidusti.
  - Hengitä normaalisti: hengityksen pidättäminen saattaa nostaa verenpainetta tarpeettomasti.
  - Jos mahdollista, harjoittele kaverin kanssa.

Risks associated with vigorous exercise (s. 10)

- Sydänviasta kärsiville rasittava liikunta saattaa aiheuttaa monenlaisia verenkiertoelimistön komplikaatioita.
  - Lisääntynyt sydänlihaksen hapentarve, lyhentynyt diastole ja veren lyhentynyt perfuusio-aika saattavat johtaa sydänlihaksen hapenpuutteeseen.
  - Sydänlihaksen iskemia, natrium-kalium –tasapainon heittäminen, lisääntynyt katekoliamiinien erityys ja vapaiden rasvahappojen kierto saattavat aiheuttaa rytmihäiriöitä.